

Jordmoren fra Vardal som kom til Ådal

ANTHONETTE OLSDATTER EEG ble født 14. mai 1813 på gården Eeg i Vardal i Oppland av foreldrene OLE OLSEN EEG (født 1772) og AGNETHE JENSDATTER (født 1780). Anthonette ble døpt 6. juni i Vardal kirke, og konfirmert i 1829 samme sted. Hun kom antagelig til Ådal i 1835, og startet da sitt virke som jordmor, et virke som skulle pågå i nærmere 35 år.

Av Nils Elsrud

Anthonette giftet seg 29. mars 1842 i Norderhov kirke med HANS ANDERSEN RENNA. Hans var sønn av ANDERS PEDERSEN OG MARI HANSDATTER, født 29. juni 1814 på Skattumseie på Gran og døpt 10. juli.

Anthonette var den viktigste fødselshjelper i midtre og øvre del av Ådal på midten av 1800-tallet. Hun tok mot de fleste av barna som var født i Viker krets i denne perioden, og av kirkebøkene ser vi at hun fra 1835 til 1868 vaksinerte mer enn 1200 barn. I samme periode kom det til rundt 2550 barn i Ådal inkludert den delen som sognet til Norderhov. I Viker kirke ble det i denne perioden døpt rundt 1650 barn, og Anthonette har hjemmedøpt nesten 200 barn i samme periode.

I folketellingen 1865 tituleres hun som jordmor, mens hun i 1875 kalles avskjediget jordmor og pensjonist.

Anthonette og Hans flyttet etter giftermålet til Renna, en plass under gården Hauge-
rud i Ådal. Hans bodde tidligere på Gran og Anthonette på Vikereie i Ådal, men allerede ved fødselen til datteren Maren i 1843 bodde de i Renna, som ble deres hjem hele livet. Hans blir titulert som gårdmann og selveier.

Ifølge matrikkelen i 1886 er Hans Andersen Renna eier av Rødningsand, g.nr. 14, br.nr. 17. Stedet er skyldsatt for 10 øre (gammel skyld 5 skilling). Han eier også Renna, g.nr. 14, br.nr. 18, skyldsatt for 26 øre (gammel skyld 22 skilling).

Anthonette døde 3. august 1898 i Renna og ble gravlagt 13. august i Viker kirke, mens Hans døde noen år tidligere, 11. september 1888, og ble gravlagt i Viker kirke 19. september.

Anthonette hadde minst 2 brødre:

- i. OLE OLSEN, født 1799 i Vardal. Meldte i 1853 utreise til Amerika etter å ha bodd på Lillehammer.
- ii. JOHANNES OLSEN RENNA, født 1809 i Vardal, død 1869 i Renna. Johannes fikk i 1845 tvillinger i Renna med MARIT OLS-DATTER. Moren og det ene barnet døde og ble gravlagt 22. februar 1845, mens det andre døde og ble gravlagt 3. april. Johannes giftet seg senere på året med KAREN HANSDATTER SØRUM (1809-1858), og fikk med henne to barn. Hun var datter av HANS GUDBRANDSEN SØRUM (1775-1838) og KJERSTI ANDERSDATTER ASLAKSRUD (1780-1864), og hadde tidligere vært gift med GUNVALD CHRISTOPHERSEN RAMBERGET (1804-1842). Johannes og Karen bodde i Renna.

Hans og Anthonette fikk seks barn, alle født i Renna:

1. MAREN HANSDATTER, født 6. januar 1843 i Renna, hjemmedøpt og død samme dag, bare to timer gammel. Hun ble gravlagt 16. januar i Viker kirke.
2. MAREN CHRISTINE HANSDATTER, født 10. desember 1843 i Renna og døpt 23. mars 1844 i Viker kirke. Var først hjemmedøpt av moren. Hun ble konfirmert 28. august 1859 i Viker kirke, og bodde hjemme både i 1871 og 1874 i Renna.
 - a. Ei datter Helene utenfor ekteskap med HANS CHRISTIAN HANSEN BRAASTAD. Hun ble født 22. januar 1871 i Renna og hjemmedøpt av bestemoren. Helene var hos moren i Olshullet ved folketellingen i 1875. Faren Hans Christian var fra Vardal, hjemlassen til Anthonette.

Maren Christine giftet seg med PEDER OLSEN 5. april 1874 i Viker kirke. Peder ble født 13. april 1849 på Gran, sønn av OLE PEDERSEN BUKSRUD. Peder flyttet i 1874 fra Sørumsøie på Gran til Ådal. Familien flyttet først til Renna, mens vi i 1875-76 finner dem i Olshullet. I 1879 har familien flyttet til Haugerudhagen, mens de i 1883 er tilbake i Renna. De blir ikke værende der, for i 1886 finner vi dem på Strandeeie i Ådal. I folketellingen 1900 står det at Maren Christine er gift og *midlertidig brugerske af selveiendom og jobber med husgjerning og kreaturstel*.

Maren emigrerte 20. april 1906 til Wisconsin, USA. Hun reiste med rederiet/linjen Romeo.

Peder og Maren Christine fikk fem barn:

- b. ANNE MARIE PEDERSDATTER RENNA, født 13. juni 1874 i Renna, døpt 12. juli i Viker kirke. Ved folketellingen i 1875 er hun sammen med foreldrene i Olshullet.
- c. OLE PEDERSEN RENNA, født 5. november 1876 i Olshullet og døpt 26. november i Viker kirke. Hjemmedøpt av bestemoren Anthonette. Ole ble gift 26. oktober 1900 i Viker kirke med TONETTE ANDERSDATTER KJERNSTUEN, født 24. september 1875 i Kjærnstua under Gravli og døpt 17. oktober i Nes kirke. Hun var datter av ANDERS SYVERSEN KJENSTUA (1830-1898) og JØRAND MIKKELSDATTER (1836-1897). Etter giftermålet bosetter familien seg i Nyhus. Ved folketellingen i 1900 jobber Ole som tømmerhugger, mens Tonette er syerske. I 1901 kalles Ole inderst og arbeider, mens han i 1903 er husmann og flyttet til Renna. Familien med to barn emigrerte 25. september 1903 til Wisconsin med linjen Angelo.
- d. HANS PEDERSEN RENNA, født 18. november 1879 i Haugerudhagen og døpt 25. desember i Viker kirke. Ved folketellingen i 1900 er han i Renna, er skogsarbeider og arbeider også på bruket. Han emigrerte 24. mars 1905 til Wisconsin med linjen/rederiet Montebello.
- e. ANDERS PEDERSEN RENNA, født 27. januar 1883 i Renna og døpt 25. mars i Viker kirke. Ved folketellingen i 1900 bor han på Søndre Finsand som tjenestegutt, tømmerkjører og gårdsarbeider. Han emigrerte 25. september 1903 til Wisconsin, sammen med familien med linjen Angelo.
- f. ANNE MATHILDE PEDERSDATTER RENNA, født 1. oktober 1886 på Strandeeie og døpt 31. oktober i Viker kirke. Ved

På internett finner vi mye stoff om jordmødre blant annet på sidene til Den norske jordmorforening finner vi en artikkel om jordmor yrkets utvikling - et historisk tilbakeblikk. og på riksarkivet: Behov for jordmødre. Har her gjengitt en del av informasjonen vi finner der om jordmødre i Norge

Fram til ut på 1800-tallet foregikk fødslene hjemme med hjelpekoner til stede. Disse hadde ingen utdanning, men hadde selv født barn og hadde ofte lært arbeidet av en annen, mer erfaren hjelpekone.

Presten var hjelpekones overordnede og læremester, og en rekke ritualer preget arbeidet. Man skulle ved langvarige fødsler løse opp alle knuter, så som fletter og forklebånd. Dette skulle lette fødselsarbeidet. Etter overstått fødsel måtte ikke barselkvinnen overlates til seg selv. Hun skulle holde sengen, og ble oppvartet av kvinner i nabolaget: *Naar det kjem eit barn til verdi, so hev i grunnen alle konor i grendi fest i 8 til 14 dagar. Dei gaar og dei sender sengjarkonmat til bersengkona.*

Barselkvinnen skulle holde seg innendørs i seks uker til hun på ny var innlemmet i den kristne menigheten, til hun hadde "gått inngangskone".

I løpet av 1800-tallet kom jordmødrene inn i fødselshjelpen og fortrenget hjelpekone, og dette foregikk ikke uten konflikter!

Fra sunnhetskollegiet gikk 7. oktober 1811 ut et brev om behovet for egen jordmor utdanning:

Det første profesjonaliserte yrket for kvinner i Norge ble etablert ved en forordning i 1810. Offentlig uteksaminerte jordmødre skulle ansettes i de nyetablerte jordmordistriktene.

Fra 1764 kunne norske jordmødre utdanne seg ved Fødselsstiftelsen i København. Utover det hadde man bare lokal opplæring av distriktslegen, uten eksamen. I brevet fra 1811 beskriver kollegiet behovet for å ha egen jordmorutdanning her i landet. Det var vanskelig for kvinner av bondestanden å reise til København for å bli uteksaminert. Sunnhetskollegiet ba derfor amtmennene besvare fire spørsmål om jordmorvesenets tilstand:

1. Antall eksaminerte jordmødre og deres navn.
2. Hvor mange jordmødre som bør ansettes for at allmuen kan nyte den fornødne hjelp, og hvor de bør stasjoneres.
3. Hvorvidt det finnes bondefruentimmer i det enkelte prestegjeld som ville ha lyst til å la seg opplære til fødselshjelpere i Christiania, for siden å praktisere i hjembygden.
4. Hvordan amtmennene mener utgiftene som vil medgå til disse personers underhold mens de undervises, kan utredes, hvilken årlig lønn de bør få og hvordan denne kunne utredes.

folketellingen i 1900 er hun i Renna. Hun giftet seg 6. mars 1905 i Viker kirke med ERIK RASMUSSEN HAUGERUDBRÅTEN, som var født 21. september 1880 på Haugerudbråten av foreldrene RASMUS OLSEN HAUGERUDBRÅTEN (1854-1923) og RØNNAUG LARSDATTER FINNEPLASSEN (1855-1938). Rasmus var døpt 6. februar 1881 i Viker kirke. Ved folketellingen i 1900 var han hjemme hos foreldrene, der han jobbet som tømmerkjører og jordarbeider. Familien bosatte seg etter giftermålet i Renna. De emigrerte 20. april 1906 til Wisconsin, og reiste med rederiet/linjen Romeo.

3. ANNE MARGRETHE HANSDATTER, født 17. mai 1846 i Renna og døpt 5. juli i Viker kirke. Hun ble hjemmedøpt av A. B. Strande. Konfirmert 7. juli 1861 i Nes kirke, karakterer: læring 2, kristendom 2.5, flid: 2.5, forklaring 2, evner 2 (1 er best). Hun giftet seg 17. november 1866 i Viker kirke med LARS SØRENSEN ANDERSBRÅTEN, og bodde da i Renna.

Lars var født 8. september 1840 i Ådal, sønn av SØREN LARSEN DØLERUD (f. 1790) og ANNE OTTERS-DATTER TVETEN (f. 1794). Lars ble konfirmert 5. september 1858 i Viker kirke, og bodde fram til 1863 i Andersbråten. Ifølge folketellingen i 1865 bodde han i Nærstad, og jobbet da som kusk. Året etter hadde han flyttet tilbake til Andersbråten. Familien bodde i Renna i 1867. De hadde ett barn, Anne Margrethe, som døde 24. juli 1869 på Nærstadeie. Ved hennes død står det i ministerialboken at hun var i Renna med Nærstadeie i parentes. Hun ble gravlagt 29. juli 1869 i Hval kirke.

- a. HANS ANDREAS LARSEN, født 7. januar 1867 i Renna, døpt 3. mars 1867 i Viker kirke.
4. OLE ANDREAS HANSEN RENNA, født 13. juni 1849 i Renna og døpt 5. august i Viker kirke, der han også ble konfirmert 7.

august 1864. Ved folketellingen i 1865 er han i Renna, der han fremdeles bor når han 25. april 1872 emigrerer til USA. Han jobbet som snekker. Han fikk 30. november 1845 en sønn utenfor ekteskap på Hvalseie med PERNILLE THORS-DATTER BERGKASTET, døpt 7. juni 1846 i Norderhov kirke, datter av THOR SYVERSEN BERGKASTET (1821-1891) og BARBRO PEDERS-DATTER (1821-1907). Ved folketellingene i 1865 og 1875 bor hun hjemme hos foreldrene i Bergkastet.

- a. TORVALD OLSEN, Bergkastet ble født 30. mars 1872 i Bergkastet. Han ble døpt 9. juni i Hval kirke. Ved folketellingen i 1875 er han på Bergkastet, og i 1895 tjenestegutt på Hallingby. Ifølge folketellingen i 1900 er han skogsarbeider og bor i Bakken på Hen. I 1922 jobber han som skogsarbeider, i 1924 som sagarbeider, og i 1926 og 1928 i skogen igjen.

Torvald giftet seg første gang 4. januar 1895 med ANNETTE JOHANNESDATTER LAMOEN i Hval kirke. Hun ble født 1872 på Lamoen i Haug, datter av JOHANNES OLSEN. Hun ble konfirmert 1887 i Hønefoss kirke.

Han giftet seg annen gang 2. oktober 1922 med HJØRDIS ALEXANDRA HELSTRØM, født 18. juli 1894 i Kristianstad, Sverige. Da datteren Ruth Elise Tordis ble døpt, står det at Hjørdis er finsk. Hjørdis ble konfirmert 1910 i Kristianstad. De hadde fem barn. Familien bosatte seg i 1922 i Valderstøen, og bodde fremdeles der i 1928.

5. HANS HANSEN RENNA, født 1. april 1852 i Renna og døpt 16. juni i Viker kirke. Han døde 11. september 1864 i Renna og ble gravlagt 17. september i Viker kirke.
6. ANDERS HANSEN, født 12. oktober 1855 i Renna og døpt 5. april i Viker kirke. Han døde 9. oktober 1859 i Renna. og ble gravlagt 25. oktober i Viker kirke.